נד: האיש מקדש פרק שני קידושין

עין משפט נר מצוה

קנ א מיי׳ פ״ג מהל׳ מעשר שני הל״י:
קנא ב מיי׳ פ״ו מהל׳ מעילה הל״ב:
קנב ג מיי׳ פ״ט מהל׳ מעשר שני הל״כ:
קנג ד מיי׳ שם הל״ד טושי״ע יו״ד סי׳ רלד סעי׳ ו:
קנד ה מיי׳ פ״ז מהל׳ מעילה הל״ה:
קנה ו ז מיי׳ פ״ה מהל׳ מעשר שני הל״ח (ופ״ב הל׳ כ טושי״ע יו״ד סי׳ שלא סעי׳ קלג):
קנו ח ט מיי׳ פ״י מהל׳ מאכלות אסורות הל״ז ופ״ט מהל׳ מעשר שני הל״ב כתב עפין קלז טושי״ע יו״ד סי׳ רלד סעי׳ ו:
י (מיי׳ פ״ט מהל׳ מעשר שני הל״ב טושי״ע שם סעי׳ ח):
קנז כ מיי׳ פ״ח מהל׳ מעשר שני הל״ז:

תורה אור השלם

1. ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים ליי׳: ויקרא יט כד
2. וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליי׳ הוא קדש ליי׳: ויקרא כז ל
3. ואם גאל יגאל את השדה המקדיש אתו ויסף חמשית כסף ערכך עליו והקם לו: ויקרא כז יט

מוסף תוספות

א פירוש שכרם רבעי טעון חילול. תוס׳ ב״ק סט: ב. כמו בשנה ראשונה ושניה ורביעית וחמישית לשמיטה נוהג חילול. תוס׳ ברכות לה.: קמ״ל אם אינו ענין לשאר שנים דגמרי קדש קדש ממעשר תנהו ענין לשנה שלישית ושביעית. ריטב״א. ג. לחומרא קדש קדש משביעית. תוס׳ ברכות לה. ד. שאין לו פדיון כלל. תוס׳ ב״ק סט:. ה. ואין להקשות מהילולים דג״ש הקדש איצטריך למימר דיש לו חומש כדאמר בפ״כ דקדושין. תוס׳ ב״ק שם. ז. הנצאת מעות הקדש. תוס׳ רשב״י: דאין מתחלל בהוצאת שונג משום דלא ניחא להו דמתחיל הקדש על יידייהו. תוס׳ הרא״ש.

תוס׳ ר״י הזקן

כר׳ מאיר במעשר וכו׳, כרם רבעי. במעשר שני פ״ה (מ״ג) היא שנויה. הפורה מעשר שני. במעשר שני פ״ד (מ״ג) היא שנויה. בטבליה וקסבר וכו׳. אע״ג דקיל״ל מתנות שלא הורמו כמי שהורמו כמו שנבאר בסוף פרקין, אפילו הכי הלכתא כהן מחניתין שאם נתנו לו טבל שלא הורם ממני מעשר שני שאם בא לפדיתו מוסיף כו׳ חומש דהא דפסקינן הלכה כר״מ דאמר ממר גבוה הוא הטעם הוא משום דב״ה דאמרי בכרם רבעי כולו לגת, דילפי קדש קדש ממעשר, ובמעשר כתיב (ויקרא כז, ל) כל מעשר הארץ לה׳ הוא ולא קרי לה׳ אלא כשהוא יקרא מעשר, דכתיב כל מעשר ולא קרי רחמנא לה׳ עד שיהא שם מעשר עליו. ואע״ג דהכא מסיק דטעמא דהך מתני׳ דתני בין שניתן לו כמתנה כטבלו שמוסיף חומש משום דקסבר מתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין. אוקימתא בעלמא היא ולא אסכינן עלה אלא טעמא דמתני׳ הוא כדכתיבנא. א״נ נוכל לפרש דקסבר נמי מעשר למסייה ממון גבוה דמתנות שלא הורמו לאו כמי שהורמו דמיין וטעמא דמילתא כדכתיבנא דלא קרייה רחמנא לה׳ עד שנקרא מעשר. ודעת הר״ם תבין כמו שכתבנו

תרי תנאי ואליבא דר׳ יהודה. פ״ה איכא למ״ד ירושלים מקדשא שאם יטול מאכני החומה לבנותם בביתו מעל ואיכא למ״ד לא מקדשא מיהו קשה דבפ׳ שני דיייני גזירות (כתובות דף קו:) תני אכני מזבח והיכל והעזרה באין מבדק הבית חוץ לחומת העזרה כגון חומת העיר באין משירי לשכה ובמסכת שקלים (דף ז.) תניא אכני מזבח והיכל והעזרות משירי הלשכה חוץ לחומת העזרה כגון חומת העיר באים מלבסת בדק הבית וי״ל דהכא פליגי דהכא דשני דייני גזירות ס״ל אין מועלין בשירים וכמאן דאמר ירושלים אינה קדושה והכי קאמר אכני מזבח והיכל והעזרות דקדושים באין מבדק הבית דקדוש כמו כן וחומת העיר דאינו קדוש לא משירי הלשכה והיינו דמסכת שקלים דקאמר אכני מזבח והיכל והעזרה באין משירי לשכה סבר דמועלין בשירי הלשכה ולכך עושין מהן דבר קדושה וכ״ש מבדק הבית דקדש טפי חוץ לחומת העזרה כגון חומות העיר ומגדלותיה באין מבדק הבית כלומר אף מבדק הבית דקדוש קדושה גדולה דקסבר ירושלים קדשה: **קרבן** מי מחייב. דלא היה מייב בהעלאה אלא באכילה או בהגמת הגוף: **גמר** קדש קדש **ממעשר.** וא״ת אי״כ ל״ל הלוים דדרים מייניה בפ׳ כילד מברכין (ברכות דף לה.) אחליה והדר אכליה מיפוק ליה מהך ג״ש וי״ל דאי מג״ש לא הוה ידעינן דפדיון רבעי נוהג אלא בזמן שמעשר שני נוהג ולא בשנה שביעית אי נמי ה״א מאי חזית דגמר ממעשר גילף מסכיעית שתופס דמיו ואינו יוצא לחולין דאי (אבל מאחר דגמרי מהלוים שאינו תופס דמיו גמר ממעשר) דאמר לא אמרו אלא לענין אכילה. הא דנקט אכילה לאו דוקא דה״ה אם היה שמן דהקדש והלניק בו הגר דמעל שהרי כילה אותם מן העולם וא״ת א״כ אמאי מועלין בחדתין וי״ל דהתם נמי איירי ששקל כנגדן משקולות שנהנה מגוף השקלים והוי כמו אכילה ולא אתא אלא למעוטי הוצאה:

שילח ביד פיקח וזכר בו. וא״ת אמאי לא מייתי מרישא דקאמר שילח ביד חרש שוטה וקטן עשו שליחותו גזבר מעל אלמא לא עשו שליחותו מנוי מעל אלמא היכא דהוי שוגג חייב קרבן מעילה וי״ל דמהכיא לא מוכח אלא דבשוגג מתחלל אבל דבמזיד לא מתחלל לא שמעינן והכך דהכא שמעינן תרי מדקאמר מזכר עד שלא הגיע אצל מנוי מנוי מעל ולא בעל הבית אלמא שמע דבמזיד אינו מתחלל ומדקאמר מנוי מעל לכשיוצא מכלל דבשוגג מתחלל אמר

תרי תנאי נינהו ואליבא דר׳ יהודה אמר עולא משמיה [a]דבר פדא אומר היה ר״מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין קרבן בלבד וכי מאחר דאין מתחלל קרבן במאי מחייב אלא כי אתא רבין פריש משמיה דבר פדא אומר היה ר״מ הקדש במזיד מתחלל בשוגג אין מתחלל ולא אמרו בשוגג מתחלל אלא לענין אכילה בלבד אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה [b]הלכה כר״מ במעשר הואיל וסתם לן תנא כותיה [c]והלכה כר׳ יהודה בהקדש הואיל וסתם לן תנא כותיה כר״מ במעשר מאי היא דתנן [d]כרם רבעי ב״ש אומרים אין לו חומש ואין לו ביעור וב״ה אומרים [e]יש לו ב״ש אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות וב״ה אומרים [f]כולו לגת מ״ט דב״ה גמרי [g]קודש [h]קודש ממעשר [i] מה מעשר יש לו חומש ויש לו ביעור אף כרם רבעי יש לו חומש ויש לו ביעור וב״ש לא גמרי קודש קודש ממעשר וב״ה [j]אומרים במעשר כמאן סבירא להו אי כר׳ יהודה אמאי כולו לגת האמר [k]מעשר ממון הדיוט הוא אלא לאו כר״מ כר׳ יהודה בהקדש מאי היא [l]דתנן [m]שילח ביד פיקח וגזכר בו [n]מתנות שלא הגיע אצל כר״מ כר׳ יהודה מאי היא [o]דתנן [p]שילח ביד חרש שוטה וקטן עד שלא הגיע אצל מנוי מעל [q]לכשיוציא וכר׳ יהודה במעשר מי לא תנן [r]והתנן [s]הפודה מעשר שני שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין שניתן לו במתנה מני אילימא ר״מ היא מי מצי יהיב ליה במתנה [t]והאמר מעשר ממון גבוה הוא אלא לאו ר׳ יהודה לא לעולם ר״מ והכא במאי עסקינן [u]כגון דיהיב ניהליה בטבליה וקסבר [v]מתנות שלא הורמו כמי שלא הורמו דמיין ת״ש [w]הפודה נטע רבעי שלו מוסיף עליו חמישיתו בין משלו בין שניתן לו במתנה מני אילימא ר״מ מי מצי יהיב ליה [x] והא גמרי קודש קודש ממעשר אלא לאו ר׳ יהודה לעולם ר״מ והכא במאי עסקינן [y]כגון דיהיב כשהוא סמדר [z]ודלא כר׳ יוסי [a]דאמר סמדר אסור מפני שהוא פרי ת״ש [b]משך הימנו מעשר בסלע ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתים נותן סלע ומשתכר בסלע [c]ומעשר שני שלו מני אילימא ר״מ אמאי משתכר בסלע [d]נותן את הכסף וקם לו אמר רחמנא אלא לאו ר׳ יהודה לעולם ר׳ יהודה [e]והכא חד סתמא והכא תרי סתמי [f]ואי סתמא דוקא [g]מה לי חד סתמא מה לי תרי סתמי [h]אמר רב נחמן בר יצחק הלכה כר׳ מאיר [i]והואיל ותנן בבחירתא כוותיה

תנן

תרי תנאי ואליבא דר׳ יהודה. פירוש אם שלקחו בשונג ומעל ואיכא למ״ד לא מיקדשא: **כר פדא** פליג אדרב וס״ל כר׳ יוחנן דטעמא דר״מ במתני׳ משום דקסבר אין הקדש מתחלל בשוגג דמקח טעות הוא דלא ניחא ליה דנתחלל הקדש על ידיה: **ולא אמרו בשוגג מתחלל.** [a]כלומר לא כתיב בתורה מתחלל אלא שצריך קרבן מעילה אבל המעות כל מקום שהולכות הקדש הם: **לענין אכילה.** האוכל ככר של הקדש לאוז ליה הקדש וה״ה להדלקת נר ולכל הנאה אבל הוצאת מעות הקדש אין בהם מעילה דלא נפקי מרשות הקדש: **כמעשר.** דממון גבוה הוא: **כר׳ יהודה בהקדש.** דשונג מתחלל ולא מזיד: **אין לו חומש.** המחלל פירותיו להעלות הדמים לירושלים אין צריך להוסיף חומש ואפי׳ בעליו: **אין לו ביעור.** בשנה שביעית ושמיטת שלו שמיטה שהמעשרות מתבערים מן הבית שאסור להשהותן יותר דכתיב[b] כי תכלה לעשר וגו׳: **יש לו.** כדיליף לקמן: **יש לו דין פרט ויש לו דין עוללות.** דכרמך[c] קרינא ביה והעניים אוכלין אותן בירושלים או פודין אותן ומעניין דמיהן[d]: **כולו לגת.** דקסברי כולו ממון גבוה הוא כמעשר שני דילף מיניה כדמפרש ואזיל ולא קרינא ביה כרמך: **פרט.** הנושר בשעת בציר[e] וכתיב (ויקרא יט) ופרט כרמך לא תלקט: **עוללות.** האוכל שאין לו פסיגין אלא אחת היא כולה[f]: **וב״ה.** דמדמו כרם רבעי למעשר כמאן סבירא להו במעשר לענין ממון גבוה או ממון הדיוט: **אלא לאו כר״מ.** וב״ה כתתם מצנה תשיב להו דהלכה כמותן[g]: **וכר׳ יהודה בהקדש מאי היא.** היכן תנן בשונג מתחלל במזיד אין מתחלל: **שילח ביד פיקח.** ריש״א הכי תנן שלח ביד חרש שוטה וקטן עשו שליחותן גזבר מעל לא עשו שליחותן לא מעל שלח ביד פיקח וזכר עד שלא הגיע אצל מנוי ואוקמינן התם[h] כשהוכרו שניהם גזבר ולית: **מנוי מעל לכשיוציא.** דשגגה גבויה איתיה אבל הני מזידין ניהו ולא מחייבי מעילה אלמא שוגג מתחלל מזיד אין מתחלל: **משנה.** שהפרים מכריו: **כיון שניתן לו במתנה.** קס״ד לאחר שהפרים ניתן לו וקתני מוסיף חומש דשלו הוא וקרינן ביה אם גאל יגאל איש ממעשרו (ויקרא כז): **ממון גבוה הוא.** ולא מצי יהיב ליה והוה ליה זה שניתן לו כאילו אינו שלו ואין מוסיף חומש אלא בעליה[i] דלא קרינא ביה ממעשרו: **וקסבר כו׳.** דאיכא למ״ד בעלמא כמי שהורמו דמיין ואיהו ס״ל כל זמן שלא הורם לאו ממון גבוה הוא דאין שם מעשר עליו לכלוס: **והא גמר קדש קדש.** האי תנא גמר ממעשר דאי לא גמיר להא גמיר שנפל הפרח וקמ״ל דכל זמן שהוא סמדר יכול לתתן במתנה שאין שם רבעי עליו ודלא כר׳ יוסי דאמר בסמכתא עדלה סמדר עדלה אסור מפני שהוא פרי וקרינא ביה ערלתו את פריו[j]: **משך הימנו.** אים מחבירו: **נותן סלע.** וקנה את המעשר שמשה שמסכו קנאו ולא אמרינן ברשות בעליו מעשר אייקר ונריך לאגלוי בשנים: **מפני שמעשר שני שלו.** שהמעשר ממון הדיוט ונקנה במשיכה: **ונתן הכסף וקם לו.** אין הקדש נקנה במשיכה[k] דכתיב ביה ויסף חמישית כסף ערכך עליו וקם לו ואין שטר וחזקה קוינן קרקעותיו ולא משיכה את מטלטלין: הכי גרסינן **לעולם ר׳ יהודה והכא חד סתמא והכא תרי סתמי.** כר״מ סתם לן תרי זמני. בשתי מקומות תנא רבי משנה זו דכרם רבעי חדא בסדר זרעים (מעשר שני פ״ה מ״ג) וחדא בעדיות (פ״ד מ״ה): הכי גרסינן **ואי סתמא דוקא מה לי חד סתמא כו׳: הואיל ותנן בבחירתא כוותיה.** מסכת עדיות קרי בחירתא שכל דבריהם העידו מפי הגדולים והלכה כמותן: הכי

שנפלו לו טבלים וכו׳. בבחירתא. עדיות, העידו כל דבריה מפי גדולים וחשובים. ומתני׳ דכרם רבעי יש לו חומש קאמר דשעמא דב״ה דגמרי קדש קדש ממעשר אלמא ממון גבוה הוא.

מסורת הש״ס

א) [עי׳ תוס׳ תמורה י. ד״ה אחמיר], ב) מעשר שני פ״ה מ״ג פאה פ״ז מ״ו עדיות פ״ד מ״ה [מוסיפתא דמ״ש פ״ה מ״ח]. ג) [ב״ק סט: ע״ש], ד) [״תומרים״ ליתא בכתי״ו, ושם וכ״ה במעשר למאן, וכגלל״ל, וכ״מ מרש״ן], ה) [כ״מ ל. מנחות פכ.], ו) מעילה כח., ז) מעשר שני פ״ד מ״ג [כ״מ שם], ח) ב״ק סט: [מעל כד. [ש״ג], ט) חולין קל: [לקמן נח: [ש״ג]], י) מעשר שני פ״ה משנה ה כ״מ שם], כ) [בכתי״ ובקפ״ מתמה], ל) ערלה פ״ח מ״ז [פסחים נג:] ברכות לו:, מ) מעשר שני פ״ד מ״ה, נ) [כתי״ ובקפ״ מכלי הא סתמא, והא כיכמותו], ס) שם, ע) [כתי״ ובקפ״ מכלי אלא], פ) [בכתי״ ובקפ״ מכלי הא סתמא, וכ״ה בכמותו], צ) שם, ק) [כתי״ ובקפ״ אלא], ר) ברכות כו. [ע״ש בתוס׳ כו:], ש) [מעילה כח.], ת) [ירושלמי מע״ש פ״ד ה״ג, וע״ש בתוס׳ ד״ה], א) [לקמן נח: [ש״ג]], ב) [ירושלמי מע״ש פ״ד ה״ג, ג) [ויקרא יט:], ד) [פאה פ״ז מ״ג], ה) [עי׳ פאה פ״ז מ״ד], ו) [ע״ ברכות לו ר״מ״ב וכרש״י שם], ז) [מעילה כח.], ח) [ירושלמי מע״ש פ״ד ה״ג, וע״ש בתוס׳ ד״ה], ט) [לקמן נח: [ש״ג]], י) [ויקרא יט:], כ) [לעיל כח. - כט.], ל) [כירושלמי פ״ד ה״כ], מ) [כדפר״ר דנמרא], נ) [לקמן נח ע״ב], ס) [כל המוקף מופיע בדפר״ר, ולי״ה ברש״ל וע״ש מדוע הוקף], ע) [ועי׳ תוס׳ ברכות לה. ד״ה אחליה ותוס׳ ב״ק סט: ד״ה קודם].

מוסף רש״י

גמרי קדש קודש ממעשר. נכי נטע רבעי כתיב קדש הלולים, ובכי מעשר כתיב כל מעשר הארץ מזרע הארץ וגו׳ קדש לה׳ (ויק״ר יט:). שילח. פרוטה של הקדש, ביד פיקח וגזבר. בעל הבית שייכ של הקדש קודם שהגיעה ליד מנוי, חנוני מעל. ולא בעל הבית ולא שלח, דכיון דבעל הבית מכר שהיא של הקדש קודם שנגנה שליחותו לוקנה ליה ממעילה דהיה ליה מזיד ומעילה אינה נוהגת אלא בשגגה, דכתיב ואם אחטאה בשגגה מקדשי ה׳, ואלא מי לא מעל שהרי עשה שליחותו, אבל מנוי מעל לכשיוציא. דיהואיל ואינו יודע דשל הקדש היא היא שגנבה בכיס (מעילה כא.). סמדר אסור מפני שהוא פרי. ענבים כיון שנפל הפרח וכל גרעיר נראה לעצמו קרוי סמדר, וקתמר ר׳ יוסי כיון שכא לכלל סמדר קדוי פרי ואסור משום ערלה (ברכות לו: וכעי״ז פסחים נב:). בבחירתא. עדיות קרי מחירתא שהלכה כמותן עדיות (ברכות כז:).

תוס׳ ר״י הזקן (המשך)

[שכתוב] פ״ג דמעשר שני [ר״ז] מעשר שני ממון גבוה הוא שנאמר לה׳ הוא, לפיכך אינו נקנה במתנה אא״כ נתן לו את הטבל ומקבל מפריש מעשר וכו׳. וכתב הרים פ״ה (ה״א) הפורה מעשר לעצמו בין שהיה שלו בין שנפל לו בירושה כין שניתן לו במתנה הרי זה מוסיף עליו חומש ושם (אישות) פ״ה [ה״ז] כתב מתנות שלא הורמו הרי הן כמו שהורמו לפיכך ישראל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com